

BELEIDSNOTITIE

Coronavirus en de regionale arbeidsmarkt: oplossingsrichtingen

Het coronavirus houdt de gemoederen flink bezig. In Nederland raken steeds meer mensen besmet. De Nederlandse overheid heeft daarom ingrijpende maatregelen genomen. Zo zijn tot zeker 6 april alle scholen, cafés en restaurants theaters gesloten en worden burgers opgeroepen zo veel mogelijk thuis te werken en sociaal contact te vermijden. Een en ander heeft grote impact op het maatschappelijke leven en de economie.

De gezondheid staat voorop, maar de Limburgse VVD signaleert dat sommige sectoren dreigen vast te lopen bij gebrek aan mankracht, terwijl personeel in andere sectoren noodgedwongen thuiszit. In deze beleidsnotitie gaat de Limburgse VVD kort in op de coronacrisis en de Limburgse arbeidsmarkt enerzijds en oplossingsrichtingen en mogelijke acties voor het provinciaal bestuur anderzijds.

1. De Limburgse arbeidsmarkt en de coronacrisis

Om de effecten te inventariseren en oplossingsrichtingen te formuleren in de coronacrisis is een korte schets van de Limburgse arbeidsmarkt van belang. Immers de effecten van maatregelen verschillen per regio, op grond van economische karakteristieken en specifieke arbeidsmarktsituatie (vraag en aanbod).

Kwalitatieve en kwantitatieve mismatch

In een arbeidsmarkt onderzoek uitgevoerd in 2019¹ op initiatief van de Provincie Limburg en de Zuyd Hogeschool wordt het volgende algemene beeld geschetst van de Limburgse arbeidsmarkt. Dit betreft de een schets van voor de coronacrisis. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld dat er vóór de coronacrisis een grotere behoefte was aan werknemers in Zuid-Limburg dan in de regio's Midden- en Noord-Limburg. Deze vraag doet zich vooral voor in beroepen op een lager en middelbaar niveau. De vraag in de sectoren *Industrie en ambachten* en *Inkoop, logistiek en vervoer* is relatief groot. Voor de coronacrisis was er reeds sprake van een behoorlijke kwantitatieve en kwalitatieve mismatch in Limburg.

Vitale sectoren

De regering heeft een aantal vitale sectoren benoemd (zie bijlage I). De zorg, leraren en ondersteunend onderwijspersoneel (nodig om ICT-processen te begeleiden) springen daarbij natuurlijk in het oog, maar ook mensen die werken in het openbaar vervoer en mensen die werken voor de voedselketen. Denk daarbij aan personeel op en rond 'het land', de verwerkende industrie, de transportsector, distributiecentra en (aanlevering van) supermarkten. Al deze sectoren hebben als gevolg van de Coronacrisis te maken met een piekbelasting en hebben een grote behoefte aan meer personeel. Deze sectoren houden het land draaiende. Daar is op de eerste plaats veel waardering voor en we zullen voor deze

¹ Arbeidsmarktonderzoek uitgevoerd in 2019 door Matchcare, in samenwerking met Zuyd Hogeschool, VISTA College, Ca-ICT en KPN ICT Consulting

sectoren in actie moeten komen: er is meer personeel nodig om de beschikbaarheid van voldoende voedsel te garanderen en de zorg draaiende te houden.

De Limburgse mismatch versterkt door de coronacrisis

COVID-19 maakt de kwantitatieve én kwalitatieve mismatch op de Limburgse arbeidsmarkt onmiddellijk en meer dan ooit zichtbaar en merkbaar. De ene sector valt stil gedurende deze crisis, in andere sectoren moeten processen worden aangepast en er zijn sectoren die moeten opschalen:

- Sectoren die stilvallen (bijv. toerisme, horeca, fysieke retail, maakindustrie, culturele sector);
- Sectoren die het primaire proces snel moeten ombuigen (bijv. land- en tuinbouw en onderwijs, van contactonderwijs naar online- en blended learning);
- Sectoren die snel moeten opschalen, de zorgsector (care en cure) voorop, maar ook supermarkten, online winkelen en de daar bijbehorende logistiek.

2. Mogelijke oplossingsrichtingen

2.1 Uitgangspunten

- Kijk primair naar de specifieke arbeidsmarktcontext per regio: vraag en aanbod verschilt per regio, maar ook het belang van specifieke sectoren en benodigd personeel. De verschillen zijn te verklaren door de concentraties van bedrijven in de regio's, het vestigingsklimaat en de infrastructuur die de regio's bieden.
- Neem voor het oplossen van de kwantitatieve mismatch vergelijkbare sectoren en vergelijkbare beroepen met bijbehorende competenties als uitgangspunt. Intersectorale mobiliteit wordt immers het best bevorderd als de sectoren goed met elkaar matchen; de kans op een kwalitatieve mismatch is dan het minst groot.
- Specifieke benodigde vaardigheden oplossen d.m.v. "training on the job". De gevolgde aanpak "Beyond" voor de medische logistieke sector kan als voorbeeld dienen.²

2.2 Oplossingsrichtingen en mogelijke acties

Generiek

Om ervoor te zorgen dat de arbeidsmarkt zich kan aanpassen aan de coronacrisis, is het noodzakelijk dat de verschillende partijen op de arbeidsmarkt in actie komen en aan oplossingen werken. In generieke zin zou er gezamenlijk gewerkt kunnen worden via vijf oplossingsrichtingen die reageren op de mismatch op de arbeidsmarkt:

- Meer uren werk aanbieden en (meer uren) werken aantrekkelijker maken;
- Innoveren en sociaal innoveren om beter gebruik te maken van specifieke vaardigheden;
- Bevorderen van mobiliteit van werkgevers en werkzoekenden;
- Opleiden voor krapteberoepen en om- en bijscholen;
- De werving en matching op de arbeidsmarkt verbeteren.³

² Arbeidsmarktverkenning Medical Devices & Logistics; Beyond & Zuyd Hogeschool; 2017

³ Kamerbrief Ministerie van Sociale Zaken, 15 juni 2018, "Aanpak krapte op de arbeidsmarkt"

Meer specifiek in actiepunten:

1. Maak onmiddellijk een analyse van de gevolgen van COVID-19 per Limburgse regio en sector. We moeten weten welke sectoren stilvallen, ombuigen of snel moeten opschalen en daar per regio een snel antwoord op hebben. Door competenties en beroepen per sector te clusteren, kunnen we personeel uit sectoren die stilvallen snel inzetten in sectoren die moeten opschalen.⁴
2. Vraag gemeenten om, onder provinciale regie, lokale initiatieven tussen bedrijven te bevorderen. Gemeenten staan immers dicht bij lokale ondernemers. Een mooi voorbeeld van een lokaal en spontaan ondernemersinitiatief is een Roermondse horecaondernemer die zijn personeel momenteel beschikbaar stelt aan een supermarkt die momenteel ontzettend hectische tijden beleeft. Door heel Limburg zijn er sectoren die nu (vrijwel) stil liggen, terwijl andere sectoren echt meer handen nodig hebben.
3. Ga het gesprek aan met Limburgse onderwijsinstellingen om te inventariseren hoe we scholieren en studenten met bijbanen in de retail, horeca en de toeristische sector snel toegang kunnen geven tot sectoren die moeten opschalen.
4. Neem als Provincie Limburg het initiatief om een online portaal te starten waar vraag en aanbod bijgehouden kunnen worden en zoek daarbij de actieve samenwerking op met de Limburgse uitzendbranche. Een en ander moet snel gebeuren, dus tijd voor bureaucratie is er niet: benut hun kennis van de arbeidsmarkt en breng vraag en aanbod snel samen.
5. Investeer gezamenlijk in sectorale leer-werk arrangementen. Maak gebruik van het beschikbaar kortlopend opleidingsaanbod van vakscholen.

Dries Lodewijks/Jonathan Felix

⁴ Om te bezien welke beroepen opgebouwd zijn uit gelijksoortige competenties, zou gebruik gemaakt kunnen worden van deze systematiek: <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>. Hiermee kan bezien worden welke regionale intersectorale mobiliteit het snelst gerealiseerd kan worden, omdat er overeenkomstige competentiestructuren aanwezig zijn.

Bijlage I: vitale sectoren

- Zorg, inclusief productie en transport van medicijnen en medische hulpmiddelen.
- Leraren en personeel die nodig zijn op school, zoals voor afstandsonderwijs, opvang van kinderen en examens.
- Mensen die werken in het openbaar vervoer.
- Mensen die werken voor de voedselketen. De voedselketen moet breed worden gezien. Deze bestaat uit supermarkten, de aanlevering van supermarkten, de verwerkende industrie en de transporten van deze industrie maar ook het ophalen van producten bij boeren, het aanleveren van bijvoorbeeld veevoer en andere producten bij boeren, de toegang van arbeiders voor de oogst.
- Transport van brandstoffen zoals kolen, olie, benzine en diesel.
- Vervoer van afval en vuilnis.
- Kinderopvang.
- Media en communicatie: ten behoeve van informatievoorziening aan de samenleving die van noodzaak is om op de hoogte te blijven van wat er speelt.
- Continuïteit hulpverleningsdiensten. Politie en defensie zijn reeds vitaal verklaard. Denk ook aan mensen die werken voor de meldkamerprocessen, brandweezorg, ambulance zorg, GHOR en crisisbeheersing van de veiligheidsregio's.
- Noodzakelijke overheidsprocessen (Rijk, provincie en gemeente). Denk aan: betalen uitkeringen en toeslagen, burgerzaken, consulaten en ambassades,